

Van: Martin Sandra, Lector, Katholieke Hogeschool Leuven, Departement Gezondheid en Technologie

Referentie: Koh, L.C. (2012). Student attitudes and educational support in caring for older people – a review of literature. *Nurse Education in Practice*, 12, 16-20.

Datum: oktober 2012

Inleiding

De vergrijzing van de Belgische populatie heeft een impact op de gezondheidszorg en de ouderenzorg. Het hoeft geen verdere uitleg dat zorgen voor een oudere populatie implicaties heeft voor de opleiding verpleegkunde. Dit literatuuroverzicht heeft als doel 1) de attitude en percepties van studenten verpleegkunde tegenover ouderenzorg te achterhalen en 2) belangrijke elementen die de kwaliteit van de ouderenzorg optimaliseren in de opleiding verpleegkunde in kaart te brengen (Koh, 2012).

Onderzoeksopzet

Voor het doorzoeken van de literatuur werd gebruik gemaakt van vier elektronische databanken (OVID, Cumulative Index Nursing and Allied Health, Medline and National Database of Ageing Research) en Google Scholar. De volgende zoektermen werden gebruikt: "older people, elderly, practice placements, nursing homes, education, students' perceptions, preparation and support en person-centred care". Artikels werden weerhouden op basis van relevantie en implicatie van de resultaten voor de praktijk. Het resultaat van deze zoekstrategie en de kwaliteit van de geïncludeerde artikels werden niet beschreven.

Resultaten

1. Attitude van studenten verpleegkunde ten aanzien van ouderenzorg

Zoals reeds in voorgaande artikels aangegeven vinden studenten verpleegkunde ouderenzorg niet attractief. Ze gaan ervan uit dat ouderenzorg geen gespecialiseerde vaardigheden vraagt en weinig professionele ontwikkelingsmogelijkheden biedt. Deze negatieve houding van studenten belemmert hen om de complexiteit, de uitdaging en de voldoening van het zorgen voor en werken met ouderen in te zien.

2. Belangrijke elementen m.b.t. ouderenzorg in de opleiding verpleegkunde

De verpleegkundige opleiding kan een belangrijke rol spelen in het ontwikkelen van een positieve houding ten aanzien van ouderenzorg. Enerzijds door het aanbieden van specifieke curriculuminhouden ten aanzien van ouderenzorg en anderzijds door studenten voor te bereiden en te ondersteunen op praktijkstage in de ouderenzorg.

a) Specifieke curriculuminhouden

Koh (2012) geeft aan dat persoonsgerichte zorg de fundamentele hoeksteen is van ouderenzorg. Persoonsgerichte zorg plaatst de oudere in het centrum van zijn of haar eigen zorg. Het is ook gekend als patiëntgerichte zorg of cliëntgerichte zorg. De vijf

principes van persoonsgerichte zorg zijn: 1) de patiënt als persoon leren kennen, 2) het delen van verantwoordelijkheid en respecteren van keuzes, 3) gericht op de individuele behoeften van de patiënt, 4) coördinatie en integratie (teamwerk) en 5) het betrekken van het fysieke, culturele en psychosociale milieu van de patiënt (National Health and Hospitals Reform Commission, 2008). Het curriculum van verpleegkunde dient zich toe te leggen op al de aspecten van persoonsgerichte zorg.

Verder geeft het artikel aan dat meer aandacht moet besteed worden aan mentale gezondheidspromotie en de preventie van psychologische problemen bij ouderen. Ook dient de nadruk gelegd te worden op de chronische ondersteuning van kwetsbare ouderen en palliatieve zorgen in de thuisgezondheidszorg.

Studenten dienen wel gewaarschuwd te worden dat het toepassen van persoonsgerichte zorg niet eenvoudig is gezien dit concept van zorgverlening beperkt wordt door de alledaagse werkelijkheid. Studenten kunnen in verwarring gebracht worden door een conflict tussen de principes van persoonsgerichte zorg en de realiteit van de verpleegkundige zorg (bv. onderbestaffing, tijdsdruk). Daarom dienen studenten hierop voorbereid te worden door het bespreken van potentiële conflicten in de praktijk en het zoeken naar vaardigheden die studenten kunnen helpen om ze op te lossen. Dit stelt studenten in staat de werkelijkheid succesvol aan te pakken.

b) Voorbereiding en ondersteuning van studenten op praktijkstage in de ouderenzorg

Onderzoeksresultaten tonen aan dat een gestructureerde voorbereiding en ondersteuning van studenten op de praktijkstage in de ouderenzorg, studenten helpt om de nodige kennis en vaardigheden te verwerven en een positieve relatie te ontwikkelen om de noden van de kwetsbare ouderen tegemoet te treden.

Voorbereiding van studenten voor praktijkstage

De voorbereiding van studenten op praktijkstage dient bij voorkeur te gebeuren door lectoren die een link hebben met de praktijk (link-lectoren of praktijklectoren of gedeelde aanstellingen). Deze lectoren dienen ervaring te hebben met het werkveld en up-to-date te zijn m.b.t. de recente ontwikkelingen op het gebied van ouderenzorg. Bovenal, moeten deze verpleegkundigen een positieve uitstraling hebben ten aanzien van ouderenzorg en studenten kunnen inspireren om te willen zorgen voor de kwetsbare ouderen. Deze lectoren staan ook in voor de ondersteuning van de studenten tijdens hun praktijkstage.

Ondersteuning van de studenten tijdens de praktijkstage

Studenten moeten ondersteund worden door link-lectoren en mentoren om te leren omgaan met hun angst geassocieerd met de onbekende omstandigheden van ouderen (bv. acute verwardheid en dementie). De link-lectoren kunnen ook ondersteuning bieden in de vorm van online discussies die de studenten in staat stellen om hun ervaringen te beschrijven, hierover te reflecteren en te delen met andere studenten. Bijkomend kunnen studenten hun twijfels, angsten en ambivalente gevoelens als gevolg van conflicten tussen persoonlijke, theoretische en praktische werkelijkheden uiten. Deze methodiek en dit proces kunnen de studenten niet alleen helpen om om te gaan met stress maar ook om te leren van elkaars ervaringen en de integratie van kennis en ervaring in de praktijk te verbeteren.

Ondersteuning kan ook worden verbeterd door het aanbieden van een e-Learning Resource Pack (eLRP) met onderwijsleeractiviteiten ten aanzien van ouderenzorg. Andere ondersteuningsvormen die worden aanbevolen, om het leren en reflecteren te bevorderen tijdens praktijkstage, zijn een reflectiedagboek, weblogs en andere online forums. Dit alles past in het plaatje van een doelgericht dynamisch leerproces waarbij link-lectoren en mentoren een belangrijke rol spelen tijdens praktijkstage.

Conclusie literatuuronderzoek

Studenten verpleegkunde worden verwacht zorg te bieden aan een groot aantal ouderen en dit niet alleen tijdens hun praktijkstage, maar ook later als bachelor verpleegkundige. De desinteresse van studenten in ouderenzorg kan een negatieve impact hebben op de kwaliteit van zorg en op hun toekomstige professionele beroepskeuze.

Lectoren en mentoren hebben een belangrijk aandeel in de profilering van de ouderenzorg door het voorbereiden en ondersteunen van studenten tijdens hun opleiding. Ouderenzorg in het curriculum van verpleegkunde dient zich te focussen op de principes van persoonsgerichte zorg.

Met de juiste voorbereiding en ondersteuning kunnen studenten verpleegkunde zich engageren in verrijkende leerervaringen, goede kwaliteit van zorg leveren en een positieve attitude ten aanzien van ouderenzorg ontwikkelen.

Reflectie

Het eerste gedeelte van het literatuuronderzoek richt zich op de attitude van studenten verpleegkunde ten aanzien van ouderenzorg. Ook in Vlaanderen werd met verschillende studies aangetoond dat studenten verpleegkunde geen positieve houding hebben ten aanzien van ouderen en dat de opleiding verpleegkunde een belangrijk aandeel heeft in de ontwikkeling van positieve attitudes bij studenten verpleegkunde (Proost & Defloor, 2007). De klok staat op vijf voor twaalf, het is dus dringend tijd dat verbeteringsstrategieën worden geïmplementeerd en geëvalueerd.

Niet alleen de opleiding verpleegkunde kan bijdragen tot een positieve attitude, maar ook de media kan hier een rol spelen. Reclame campagnes om meer jongeren naar het verpleegkundig beroep te lokken, hebben zich in het verleden gericht op de hoogtechnologische facetten van het beroep en de werkzekerheid (bv. Verpleegkunde, een plus voor je carrière! (Federale overheid, 2009)). Met de campagne "Het zit in je genen" in 2011 werden al meerdere componenten van het beroep in beeld gebracht door honderden verpleegkundigen zelf aan het woord te laten (De zorginstellingen van Waas en Dender, 2011). De Vlaamse documentaire reeks "Het leven zoals het is" filmde gedurende één seizoen lang gewone mensen en paramedici in het kinderziekenhuis (Radiovisie, 2006). Dit zou ook een methode kunnen zijn om de chronische zorgaspecten van het verpleegkundig beroep realistisch in beeld te brengen.

Desalniettemin, krijgt de student verpleegkunde pas echt een beeld van wat verpleegkunde allemaal kan inhouden wanneer deze wordt geconfronteerd met de eigenlijke zorgvrager tijdens de praktijkstages. De keuze, de voorbereiding en begeleiding van de praktijkstages zijn fundamentele onderdelen van de opleiding verpleegkunde. Tijdens de opleiding verpleegkunde wordt de student meermaals geconfronteerd met de kwetsbare oudere en zijn kennis, vaardigheden en positieve attitudes omtrent ouderenzorg een vereiste. Toch komt het omgaan met de complexe

hulpvragen van een kwetsbare oudere pas aanbod tijdens het keuzetraject geriatrie. Door de vergrijzing van de Belgische bevolking zal het aspect ouderenzorg nog meer naar de voorgrond treden in de verpleegkundige zorg en heeft dit implicaties voor de verpleegkundige opleiding. Hierdoor is er meer te zeggen voor het implementeren en integreren van de gespecialiseerde ouderenzorg in het volledige basiscurriculum van de verpleegkundige opleiding dan het organiseren van een – in de ogen van studenten – minder aantrekkelijk keuzetraject ouderenzorg.

Dat persoonsgerichte zorg deel moet uitmaken van het curriculum van de opleiding verpleegkunde is oud nieuws. De principes van persoonsgerichte zorg zijn terug te vinden in de Vlaamse theorie van integrerende verpleegkunde waarbij, de persoon als totale mens, de relatie tussen en deskundigheid van de personen en hulpverleners en de organisatie van de zorg, de uitgangspunten zijn (Van Riet, 2010). Het probleem zit hem niet zozeer in het theoretisch gedeelte van het curriculum van de opleiding verpleegkunde, maar in het toepassen van de theorie in de praktijk waar studenten geconfronteerd worden met de werkelijkheid van o.a. taakverpleging. Hier kan een goede voorbereiding en begeleiding van studenten op stage door verpleegkundigen gespecialiseerd in ouderenzorg een meerwaarde bieden.

Literatuurlijst

De zorginstellingen van Waas en Dender. (2011, Augustus). *Het zit in je genen*.

Opgehaald van hetzitinjegenen.be: <http://www.hetzitinjegenen.be/home/>

Federale overheid. (2009, Augustus). *Verpleegkunde, een plus voor je carrière!*

Opgehaald van health.belgium.be:

<http://www.health.belgium.be/eportal/Healthcare/healthcareprofessions/Nursingpractitioners/Campagne/index.htm>

Koh, L. C. (2012). Student attitudes and educational support in caring for older people - A review of literature. *Nursing Education in Practice*, 12, 16-20.

Lanzier, G. (2011). *The greying of the baby boomers: A century-long view of ageing in European populations*. Opgehaald van eurostat.eu:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-023/EN/KS-SF-11-023-EN.PDF

Meulders, X. (2012, Augustus). *Dossier: De vergrijzing*. Opgehaald van politics.be:

<http://www.politics.be/duiding/655/>

National Health and Hospitals Reform Commission. (2008). *Principles for Australia's Health System*.

Proost, L., & Defloor, K. (2007, Augustus). *Beeld van geriatrische verpleegkunde bij eerste en derde jaarsstudenten verpleegkunde*. Opgehaald van lib.ugent.be:

http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/241/658/RUG01-001241658_2010_0001_AC.pdf

Radiovisie. (2006, Augustus). *Het leven zoals het is: kinderziekenhuis*. Opgehaald van radiovisie.eu: <http://www.radiovisie.eu/be/nieuws.rvsp?art=00032144>

Van Riet, C. (2010). *Verplegen met visie*. Leuven/Den Haag: Acco.